

RIKSDAGENS SVAR 37/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av mentalvårdslagen

Ärende

Regeringen har till 2013 års riksmöte överlämnat sin proposition med förslag till lag om ändring av mentalvårdslagen (RP 199/2013 rd).

Beredning i utskott

Social- och hälsovårdsutskottet har i ärendet lämnat sitt betänkande (ShUB 3/2014 rd).

Beslut

Nu församlade riksmöte har antagit följande lag:

Lag

om ändring av mentalvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i mentalvårdslagen (1116/1990) 29 §,
ändras 9, 12, 17 och 31 §, av dem 12 och 17 § sådana de lyder i lag 1066/2009, samt
fogas till lagen nya 9 a—9 c, 12 a—12 d, 23 a och 31 a § som följer:

9 §

Observationsremiss

Med observationsremiss avses ett av en läkare undertecknat utlåtande om behov av vård som är oberoende av patientens vilja. Observationsremissen ska innehålla ett motiverat ställningstagande till om förutsättningarna för beslut om vård oberoende av patientens vilja enligt 8 § uppfylls.

9 a §

Remiss till observation och hälsovårdscentralläkarens skyldighet att ingripa

En läkare i tjänsteförhållande som arbetar vid en hälsovårdscentral ska skriva en observationsremiss och förpassa patienten till sjukhus för un-

dersökning, om läkaren på basis av sin undersökning konstaterar att förutsättningarna för beslut om vård oberoende av patientens vilja sannolikt finns. I samband med undersökningen ska det utredas om det i patientens hemkommun finns andra tillgängliga tjänster som med beaktande av patientens vårdbehov är lämpliga och tillräckliga, om det inte är uppenbart att de andra tjänsterna inte är lämpliga eller att de är otillräckliga.

När sjukvårdsdistriktet sköter jourservicen för en hälsovårdscentral, tillämpas på en läkare i tjänsteförhållande hos sjukvårdsdistriktet som arbetar i jouren vad som i 1 mom. föreskrivs om en läkare i tjänsteförhållande som arbetar vid en hälsovårdscentral.

Enligt vad som föreskrivs i 31 § 1 mom. kan en läkare som avses ovan i 1 och 2 mom. begära handräckning av polisen när en patient ska föras

till hälsovårdscentralen, ett sjukhus eller någon annan sjukvårdsenhet.

En annan än en i 1 och 2 mom. avsedd legitimerad läkare som är verksam inom den offentliga eller privata hälso- och sjukvården kan skriva en observationsremiss, om läkaren på basis av sin undersökning konstaterar att förutsättningarna för beslut om vård oberoende av patientens vilja sannolikt finns. I samband med undersökningen ska lämpligheten och tillräckligheten av de andra tjänsterna utredas i enlighet med 1 mom.

9 b §

Anmälan om en person som är i behov av vård

Om en läkare anser det vara nödvändigt att förutsättningarna för beslut om vård oberoende av patientens vilja bedöms, får läkaren trots skyldigheten att iaktta sekretess underrätta hälsovårdscentralen eller någon annan jourhavande kommunal enhet inom hälso- och sjukvården om den som sannolikt uppfyller förutsättningarna för beslut om vård oberoende av sin vilja för att personen ska hämtas för undersökning eller för att handräckning ska begäras.

Den läkare som gör en anmälan enligt 1 mom. får lämna ut nödvändiga uppgifter om personens hälsotillstånd till hälsovårdscentralen eller sjukhuset för att personen ska hämtas för undersökning eller för att handräckning ska begäras.

9 c §

Intagning för observation

För utredning av om det finns förutsättningar för beslut om vård oberoende av patientens vilja kan personen tas in på sjukhus för observation. Intagning för observation kräver en observationsremiss som skrivits högst tre dagar tidigare. Dessutom krävs det att en läkare i tjänsteförhållande som arbetar vid det sjukhus där personen ska tas in för observation anser att det sannolikt finns förutsättningar för beslut om vård oberoende av patientens vilja.

12 §

Fortsatt vård

Med stöd av ett beslut som avses i 11 § får den som vårdbeslutet gäller hållas kvar oberoende av sin vilja i högst tre månader. Om det före utgången av denna tid förefaller uppenbart att det är nödvändigt med fortsatt vård även därefter, men samförstånd om detta inte uppnås med patienten, måste ett nytt observationsutlåtande ges för klarläggande av om det fortfarande finns förutsättningar för beslut om vård oberoende av patientens vilja. Frågan huruvida vården ska fortsätta eller avslutas ska innan vården pågått i tre månader avgöras genom ett skriftligt beslut av den läkare som avses i 11 §. Ett beslut om fortsatt vård ska utan dröjsmål delges patienten och genast underställas förvaltningsdomstolen.

Med stöd av ett beslut om fortsatt vård får patienten oberoende av sin vilja hållas intagen för vård i högst sex månader. Därefter ska det enligt 9 a och 10 § på nytt undersökas om det finns förutsättningar för beslut om vård oberoende av patientens vilja.

12 a §

Utomstående bedömning

För en patient som tagits in för vård oberoende av sin vilja ska sjukhuset på patientens begäran ordna möjlighet att av en utomstående och i förhållande till det behandlande sjukhuset oberoende läkare få en bedömning och ett utlåtande om behovet av vård innan beslut om fortsatt vård fattas. Sjukhuset ska informera patienten om hans eller hennes möjlighet att få en bedömning av en utomstående läkare. Den utomstående läkaren ska stå i tjänsteförhållande och vara specialist i psykiatri eller legitimerad läkare som är insatt i psykiatri.

Sjukhuset kallar den utomstående läkaren för att undersöka patienten och ge sitt utlåtande om huruvida förutsättningarna för beslut om vård oberoende av patientens vilja fortfarande finns. För utlåtandet har den utomstående läkaren rätt

att bekanta sig med journalhandlingarna för den som ska undersökas.

Den utomstående läkarens bedömning är inte bindande för den läkare som ger observationsutlåtandet och inte heller för den läkare som fattar beslutet, men de synpunkter som framförs i bedömningen ska beaktas när beslutet fattas. Om den utomstående läkarens bedömning avviker från slutsatserna i observationsutlåtandet ska det i observationsutlåtandet och beslutet om fortsatt vård motiveras varför avgörandet avviker från den utomstående läkarens bedömning.

12 b §

Patientens rätt att vägra delta i en utomstående bedömning

Patienten har rätt att vägra delta i den utomstående bedömning som avses i 12 a §. Vägran och de skäl som patienten eventuellt uppger ska antecknas i journalhandlingarna och en utredning över detta ska tillsammans med underställningshandlingarna sändas till förvaltningsdomstolen.

12 c §

Patientens rätt att välja en utomstående läkare

Patienten ska även ges möjlighet att begära en bedömning om behovet av vård oberoende av patientens vilja av en läkare som patienten själv valt innan beslut om fortsatt vård fattas. Patienten svarar själv för kostnaderna för den bedömning som patienten själv ordnar.

På bedömningen tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i 12 a § 3 mom.

12 d §

Bedömning av förutsättningarna för fortsatt vård medan vården pågår

Den som tagits in för vård ska ha möjlighet att få förutsättningarna för fortsatt vård bedömda under den tid vården pågår, även innan maximtiden gått ut. En bedömning behöver inte göras om det har gått en kort tid från patientens senas-

te begäran och det är uppenbart att det inte har skett någon förändring i patientens tillstånd. Skälet till att ingen bedömning görs ska skrivas in i journalhandlingarna.

17 §

Vård oberoende av den åtalades vilja efter avslutad sinnesundersökning

Om det när sinnesundersökningen har utförts finns förutsättningar för att bestämma att den åtalade ska tas in för vård oberoende av sin vilja, ska Institutet för hälsa och välfärd bestämma att den åtalade tas in för vård oberoende av sin vilja.

Med stöd av ett beslut av Institutet för hälsa och välfärd får den patient som avses i 1 mom. och som beslutet gäller oberoende av sin vilja hållas kvar för vård i högst sex månader. Före utgången av denna tid ska det ges ett observationsutlåtande om patienten för klarläggande av om det fortfarande finns förutsättningar för beslut om vård oberoende av patientens vilja. Innan vården har varat i sex månader ska frågan om den ska fortsätta eller avslutas avgöras genom ett skriftligt beslut av den läkare som avses i 11 §.

För en patient som avses i 1 mom. ska sjukhuset ordna möjlighet att få en bedömning av vårdbehovet av en utomstående läkare i enlighet med 12 a och 12 c § innan beslut om fortsatt vård fattas.

Ett beslut om fortsatt vård av en patient som avses i 1 mom. ska utan dröjsmål delges patienten och genast underställas förvaltningsdomstolen, varvid domstolen ska undersöka om det fortfarande finns förutsättningar för beslut om vård oberoende av patientens vilja. Ett beslut om att vården avslutas ska delges patienten utan dröjsmål och genast underställas Institutet för hälsa och välfärd. Institutet ska antingen fastställa beslutet om att vården ska avslutas eller, om det finns förutsättningar för att fortsätta vården oberoende av patientens vilja, fatta beslut om fortsatt vård.

Med stöd av ett beslut om fortsatt vård får en patient som avses i 1 mom. oberoende av sin vilja hållas intagen för vård i högst sex månader. Om det innan denna tid har gått ut förefaller up-

penbart att det är nödvändigt med fortsatt vård, ska förfarandet enligt 2—4 mom. tillämpas.

Om det under vården av en person som förordnats till vård framgår att det inte finns förutsättningar för beslut om vård oberoende av patientens vilja, ska förfarandet enligt 2—4 mom. tillämpas.

23 a §

Läkaruppgifter som förutsätter ett tjänsteförhållande

Den läkare som tar in någon för observation, ger ett observationsutlåtande eller beslutar om intagning för vård, om fortsatt vård eller om begränsningsåtgärder enligt 4 a kap., den utomstående läkare som avses i 12 a § och den läkare som begär handräckning av polisen ska stå i tjänsteförhållande till staten, en kommun eller en samkommun.

31 §

Handräckning av polisen

Polisen är skyldig att bistå vid transporten, om en läkare i tjänsteförhållande vid en hälsovårdscentral eller ett sjukvårdsdistrikt anser att det när en person ska föras till hälsovårdscentralen, ett sjukhus eller någon annan sjukvårdsenhet behövs en ledsagare utöver en ledsagare med yrkesutbildning, på grund av att den som ska fö-

ras är våldsam eller av någon annan sådan orsak, när det har skrivits en observationsremiss för personen eller när personen ska transporteras till en verksamhetsenhet för att en observationsremiss ska skrivas.

Om en person som har tagits in för observation eller meddelats vårdbeslut lämnar sjukhuset utan tillstånd, är polisen på begäran av en läkare i tjänsteförhållande som arbetar vid sjukhuset skyldig att ge handräckning för att återföra personen.

Om en person som kan tas in på sjukhus för sinnesundersökning inte på utsatt dag infinner sig för undersökning, är polisen på begäran av en läkare i tjänsteförhållande som arbetar vid sjukhuset skyldig att ge handräckning för att föra personen till sjukhuset.

31 a §

Tjänsteansvar

På läkare som skriver observationsremiss liksom på läkare som gör en anmälan i enlighet med 9 b § tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar även om läkaren inte står i tjänsteförhållande till staten, en kommun eller en samkommun. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Denna lag träder i kraft den

20 .

Helsingfors den 6 maj 2014